आयसमयसानिर्मितं ॥ यत् यतोनभिद्यते ॥ भुविपतित्वानोविदीर्यते ॥ भेदोद्विधाभवनं विदारणं अनेकच्छिद्ररेखावत्त्वं ॥ अनेन दुःखेनार्पितं व्याप्तं देहं देहोनभिद्यतइ त्याद्यन्वयः ॥ अर्धर्चादिर्देहशब्दः ह्रियतोनभिद्यतेऽतोऽकालेमरणंनविद्यतइतिजानेइतिशेषः ॥ ५१ ॥ यद्व्रतादीन्यनर्थकानि तदिदंमहद्दुःखं ॥ ऊषरे उप्तमतएवनिष्फलंबी जमिव ॥ ५२ ॥ गुरुदुःखेनकर्शितः पीडितः परेतसंसदं यमसभां ॥ अहं गतास्यां तत्तुनलभ्यतइतिशेषः ॥ ५३ ॥ अथापि मरणाभावेपि त्वयाविना त्वत्सन्निधिविना

स्थिरंहिनूनंहृदयंममायसंनभिद्यतेयद्भुविनोविदीर्यते॥ अनेनदुःखेनचदेहमर्पितंध्रुवंत्वकालेमरणंनविद्यते॥ ५१ ॥ इदंतुदुःखंयद नर्थकानिमेव्रतानिदानानिचसंयमाश्चहि॥ तपश्चतप्तंयदपत्यकाम्ययासुनिष्फलंबीजमिवोप्तमूषरे॥ ५२ ॥ यदित्वकालेमरणंयद्दृ च्छयालभेतकश्चिद्गुरुदुःखकर्शितः॥ गताहमद्यैवपरेतसंसदंविनात्वयाधेनुरिवात्मजंनवे॥ ५३ ॥ अथापिकिंजीवितमद्यमेवृथात्व याविनाचंद्रनिभाननप्रभ॥ अनुव्रजिष्यामिवनंत्वयैवगोःसुदुर्बलावत्समिवाभिकांक्षया॥५४॥ भृशमसुखममर्षितायदा बहुविल लापसमीक्ष्यराघवं॥व्यसनमुपनिशाम्यसामहत्सुतमिवबद्धमवेक्ष्यकिन्नरी॥५५॥इत्यार्षेश्रीरा०वाल्मीकीयेआदिकाव्येअयोध्या कांडेविंशःसर्गः॥ २०॥॥७॥ ॥ ७ ॥ तथातुविलपंतींतांकौसल्यांराममातरं॥ उवाचलक्ष्मणोदीनस्तत्कालसदृशंवचः॥ १ ॥ नरोच तेममाप्येतदार्येयद्राघवोवनं॥ त्यक्त्वाराज्यश्रियंगच्छेत्स्त्रियावाक्यवशंगतः॥ २ ॥

किंजीवितंकुत्सितं जीवितं वृथाव्यर्थमतोऽनुव्रजिष्या मि ॥ अभिकांक्षया वात्सल्येन ॥ ५४ ॥ भृशमसुखं दुःखममर्षिता असहमाना रामवियोगमूलं सपत्न्यादिकृतं महद्व्यसनं दुःखं निशाम्य पर्यालोच्य सत्यपाशबद्धं सुतमवेक्ष्य यथोक्तनिमित्तवती किन्नरीव विललाप ॥ ५५ ॥ इतिरामाभिरामेरामायणतिलकेवाल्मीकीयेआदिकाव्येअयोध्याकांडेविंशःसर्गः ॥ २० ॥ ७ ॥ ॥ ७ ॥ तत्कालसदृशं रामवियोगहेतुककौसल्यादुःखप्रवृत्तिकालोचितं ॥ १ ॥ आर्ये कौसल्ये गच्छेदितियत्तन्ममापि नरोचते ॥ २ ॥